

зادля розробки комплексного складного індексу, що міг би повним чином кількісно охарактеризувати ситуацію із їх станом їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Шевцов А.І., Земляний М.Г., Дорошкевич А.З. та ін. Енергетична безпека України: стратегія та механізми забезпечення / За ред. А.І. Шевцова, Дніпропетровськ: Пороги. – 2002. – 264 с.
2. Бобров Є.А. Енергетична безпека держави : монографія. – К. : Університет економіки та права «КРОК», 2013. – 308 с.
3. <http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/measuring-short-term-energy-security.html>
4. Лелюк О.В. Теорія та практика оцінки енергетичної безпеки країни / О.В. Лелюк // Моделювання регіональної економіки. – 2013. – № 1. – С. 239-260. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Modre_2013_1_25
5. Energy Security Issues, The world Bank Group 2005. Електронний ресурс Energy Security Issues – режим доступу: http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2006/05/17/000090341_20060517105757/Rendered/PDF/361100ENGLISH01gy1Security01PUBLIC1.pdf

Гоблик В.В.

доктор економічних наук, доцент

Щербан Т.Д.

доктор психологічних наук, професор

Дем'ян Я.Ю.

*старший викладач кафедри менеджменту
та управління економічними процесами*

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Закарпатська область, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНУ

Особливе місце у залученні іноземних інвестицій посідають транскордонні кластери, промислові парки та зони. У Європі вони переважно створювалися паралельно з формуванням євро регіонів. Багато з них працює без координуючих структур, або користується послугами агенцій регіонального розвитку, які одночасно є учасниками євро регіонів. Чимало спільних промислових зон чи транскордонних кластерів виникли на базі євро регіонів в процесі еволюції з транскордонних проєктів. Серед таких нових ефективних рішень є, наприклад, перша транскордонна промислова зона Ческе-Веленіце – Гмюнд на чесько-австрійському кордоні, яка охоплює прикордонні території Чехії (50 га) та Австрії (33 га). Розглянемо детальніше специфіку створення та функціонування промислових зон і їх роль в транскордонного співробітництва та залучені іноземних інвестицій.

Промислова зона (ПЗ) становить функціонально-спеціалізовану частину території міста, що включає об'єкти матеріального виробництва, комунального господарства, виробничої інфраструктури, науки та наукового обслуговування, підготовки кадрів, інші об'єкти невиробничої сфери, що обслуговують матеріальне та нематеріальне виробництво.

Розміщення промислової зони зумовлюється наявним вантажооборотом і «прив'язується» до найближчих залізничних станцій, річкових і морських портів. Характер виробничої бази визначає відстань промислової зони від зони проживання.

До складу промислової зони входять, як правило, промислові підприємства і території поєднані виробничою кооперацією, технологічною та транспортною інфраструктурою.

При цьому «стрижень» промислової зони становить системоутворююче підприємство, навколо якого повинні розвиватися інші виробництва, які посилюють його економіку та віддачу території всієї зони.

Персонал підприємств мешкає в населених пунктах, що прилягають або розташовані безпосередньо близько до неї. Управління такою зоною і її обслуговування забезпечується утвореною для цих цілей державною інвестиційною організацією або спільним підприємством, затвердженим місцевими та іноземними фірмами.

Експортна промислова зона «Гамбург»

Найстарішими ПЗ у Західній Європі є Гамбургська і Бременська в Німеччині, ще в кінці XVIII ст. включені в Митний союз. Пізніше, вже в XIX-XX ст., з'явилися зони в Килі, Куксхафене і інших містах. Поява ВЕЗ саме в цих містах була не випадковою. Гамбург – це місто-земля, найбільший морський і річковий порт, розташований на річці Ельбі, в ста кілометрах від Північного моря. Міжнародний аеропорт. Всілякі галузі промисловості. Гамбургська ПЗ складається з двох ділянок в порту, а також частині території іншої зони в Куксхафене (зона спільної торгівлі ЗСТ «Куксхафен», де управляє адміністрація землі Нижня Саксонія). До складу промислової зони «Гамбург» входять багаточисельні шести – і восьмиповерхові склади, пакгаузи (їх площі, використовувані для зберігання товарів, перевищують 600 тис. м), сховища для фруктів і овочів, сховища для нафти і нафтопродуктів.

Управління зони «Гамбург» істотно відрізняється від управління інших зон. Адміністрація вільного порту, яка управляє зоною вільної торгівлі (входить до складу правлячих структур землі Гамбург), має право виконувати митні функції, за винятком збору мита. Більшість складів і пакгаузів експлуатуються фірмами і приватними особами самостійно, але будівництво нових об'єктів зберігання товарів вимагає обов'язкового узгодження з керівництвом зони. Місцева влада має у своїй структурі спеціальну компанію по спорудах, яка володіє значною частиною транзитних складів ЗСТ; їй також належать і деякі пакгаузи.

Промислова зона Копенгагена

Сформувалася як зона вільної торгівлі на території копенгагенського порту в кінці XIX ст. Сьогодні Копенгаген – це не лише столиця Данії, але і найбільший

морський порт, міжнародний аеропорт. Тут діють автомобільний і залізничний пороми, пов'язані з Мальме (Швеція). Високо розвинена промисловість експортної спрямованості, розташовані найбільші торгівельні фірми і банки. На нинішній час територія промислової зони Копенгагена займає близько 700 тис. м². Тут створена розгалужена і потужна мережа складських приміщень (зерносховище на 30 тис. тонн, близько 30 пакгаузів, декілька десятків транспортних депо і ін.), що мають понад 280 тис. м площ для складування. Площі складування розширюються, оскільки підприємці-співучасники зони на землях, що орендуються в адміністрації зони, ведуть будівництво нових складів. Управляє зоною адміністрація копенгагенського порту через акціонерну компанію (адміністрації належить повний пакет акцій). Акціонерна компанія (а значить, і адміністрація порту) є власником всіх споруд, розташованих в зоні.

Діяльність зони знаходиться під контролем уряду. Спеціальним законом ЗСТ має право зберігання, сортування і перепакування, маркірування, переробки і експонування товарів. Для створення в зоні будь-яких промислових підприємств, а також організації роздрібної торгівлі усередині зони потрібний спеціальний дозвіл Міністерства суспільних робіт. Обмеженням є наявність не декларованих товарів, оподатковуваних митом.

Експортна промислова зона у м. Масан

Створена у 1968 р. в крупному південнокорейському морському порту в затоці Чинхеман, де функціонує крупне суднобудування, електротехнічне і сталеливарне виробництва, рибопереробка. Спочатку зона мала площу 538 тис. м, тут було розміщено близько 75 підприємств з кількістю зайнятих 10 тис. чоловік, які виробляють на експорт електроніку, прилади, годинники, текстиль, взуття, шини. Передбачається розширення площі до 800 тис. м.

Управління кілька разів мінялося, поки не був створений спеціальний орган при Міністерстві торгівлі та промисловості. Цей орган має значну автономію і є своєрідним посередником між виробничими ланками і різними державними відомствами. Як пільги ПЗ отримала п'ятирічне звільнення від прибуткового податку з підприємств, розташованих в зоні, і надалі ще на три роки із зменшенням ставки до 50%. Проте ці пільги отримали продовження і в подальші роки. Пільги мають іноземні працівники (вони звільняються від прибуткового податку, можуть переводити за рубіж отримані прибутки і ін.). ПЗ в Масане отримала знижку на 30% за використання електроенергії.

Експортна промислова зона Мерспін

Мерспін – це порт на півдні Туреччини, на узбережжі Середземного моря, який, до того ж, є важливим промисловим центром (автоскладання, нафтопереробка, текстильна і харчова промисловість). Дозвіл на участь в підприємницькій діяльності у цій зоні отримали більше 200 компаній, з них 15% – за участю іноземного капіталу. В нинішній час загальна площа ЕПЗ становить приблизно 800 тис. кв. м; у районі Анталї (місто на південному Заході Туреччини; машинобудування, харчова і текстильна промисловість) зона складає більше 570 тис. кв. метрів; у районі Адана (місто на півдні Туреччини, крупний торговельно-промисловий центр) і в районі Ізміра (другий після

Стамбулу по імпорту і головний по експорту товарів, крупний промисловий центр, міжнародний аеропорт, розташований в Ізмірській затоці моря Егейського) площі промислових зон рівні відповідно 57 тис. і 12 тис. кв. км.

Таким чином, необхідність створення конкурентоспроможної економічної системи у транскордонному регіоні між Україною і ЄС зумовили пошук рішень з позицій можливостей спільного використання існуючих та створення нових потужностей, а також розвитку виробничо-технічної кооперації (сільськогосподарських, промислових підприємств, обслуговуючих (сервісних) організацій, зокрема, інноваційна та інвестиційна діяльність).

Діяльність та перспектива розвитку транскордонних промислових зон, значною мірою залежить від їх спроможності об'єднуватися у транскордонні інноваційно-виробничі мережі, що виступають основою для формування стабільної та прогнозованої інвестиційної політики у транскордонних регіонах, а також створюють сприятливі передумови для започаткування їх роботи та розвитку.

Грущинська Н.М.

доктор економічних наук,

професор кафедри міжнародної економіки і економічної дипломатії

Дипломатична академія України

при Міністерстві закордонних справ України

м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ТА ГЕОПОЛІТИКА: МУТУАЛІЗМ ВІДНОСИН

Взаємопов'язаність міжнародної спеціалізації з геополітичними процесами є характерною ознакою сучасних світових процесів. В такому контексті, геоспеціалізація може розглядатися в двох напрямках своєї реалізації по відношенню до країн: країни, на яких впливає геоспеціалізація (*pasivus*) – пасивні та країни, які впливають на геоспеціалізацію інших країн (*activus*) – активні. Наприклад, як відповісти на запитання: що визначає напрямки спеціалізації економічно розвинутої країни? Наскільки геополітика впливає на вибір спеціалізації країни? Скоріше навпаки, структура спеціалізації економічно розвинутої країни обумовлює її геополітичний вектор. Взаємодоповненість та гармонійність геополітики, геоekonomіки і міжнародної спеціалізації – показники успішних економік і політик країн.

В залежності від принципів, на яких будується співіснування та взаємодія економік країн, їх зовнішньоторговельної та валютної політики, інтегрованості економік, виділяють три типа взаємозв'язку (симбіоза): мутуалізм один з них, який, в свою чергу, трактують як тісні функціональні взаємодії, взаємовигідні для обох сторін.